

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XLIII. De scandalo, quood opponitur charita ut quantum ad
beneficientiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

Ad primum ergo dicendum, quod pugna, quae est licita, fit pro communi utilitate, sicut supra dictum est: sed seditio fit contra commune bonum multitudinis. unde semper est peccatum mortale.

Ad secundum dicendum, quod discordia ab eo quod non est manifeste bonum, potest esse sine peccato: sed discordia ab eo quod est manifeste bonum, non potest esse sine peccato. & talis discordia est seditio, quae opponitur utilitati multitudinis, quae est manifeste bonum.

Ad tertium dicendum, quod regimen tyrannicum non est iustum, quia non ordinatur ad bonum communi, sed ad bonum privatum regentis, ut patet per Philosophum in 3. Politico. & in 8. Ethic. Et ideo perturbatio huius regiminis non habet rationem seditionis: nisi forte quando, sic inordinate perturbatur tyranni regimen, quod multitudo subiecta maius detrimentum patitur ex perturbatione consequenti quam ex tyranni regimine. Magis autem tyrannus seditionis est, qui in populo sibi subiecto discordias, & seditiones nutrit, ut tyrannus dominari possit. Hoc enim tyrannicum est, cum sit ordinatum ad bonum proprium praesidentis, cum multitudinis nocimento.

Lib. 3. Poli. cap. 5. lib. 8. Ethic. ca. 10. non longe a princ. 10. 5.

Super. Quaesitio 1. quatuor primae articuli.

In 4. 43. primis 4. artic. dubia duo occurrunt, primum simpliciter, secundum ad hominem, autorem scilicet. Primum dubium est, Quomodo verificatur, quod inducere aliquem ad peccandum est scandalum. Si enim hoc verificatur ut sonat, sequitur, quod provocans mulierem ad adulterium, peccat peccato scandalum: & similiter inducens alium ad furandum, &c. hoc autem communi animi conceptione dissonare appareret. Si autem in aliquo particulari sensu intelligitur, oportet explanare illum.

Secundum autem dubium est, quia author in primo articulo in responsione ad quartum ponit quod causa per se inducens ad peccatum, est non solum intentio operantis, sed conditio operis mali, vel habitus speciem mali. In tertio autem articulo ponit tantum per se actum scandalum ex intentione operantis, & quod ex natura facti tantum scandalizat, ponit inter per accidens. Quomodo fiant illa duo?

Ad primum horum dicitur, quod verba haec intelliguntur formaliter, proprie loquendo de scandalum,

tum contra legem Dei, ergo praedicta definitio est insufficientis, quia praetermittit cogitatum, sive concupiscentiam.

¶ 2. Prae. Cum inter actus virtuosos, vel rectos unum virtuosior, vel rector altero sit, illud solum videtur non esse minus rectum, quod est rectissimum. si ergo scandalum sit dictum, vel factum minus rectum, sequitur quod omnis actus virtuosus praeter optimum sit scandalum.

¶ 3. Prae. Occasio nominat causam per accidens: sed id quod est per accidens, non debet poni in definitione, quia non dat speciem ergo in convenienter in definitione scandalum ponitur occasio.

¶ 4. Prae. Ex quolibet facto alteri potest aliquis sumere occasio nem ruinae, quia causa per accidens sunt indeterminate. si ergo scandalum est quod praebet alii occasionem ruinae, quodlibet factum, vel dictum poterit esse scandalum, vel dictum poterit esse inconueniens, quod videtur esse inconueniens.

¶ 5. Prae. Occasio ruinae datur proximo quando ostenditur, aut infirmatur: sed scandalum dicitur contra offensionem, & infirmitatem, dicit enim Apostolus ad Rom. 14. Bonum est non manducare carnem, & non bibere vinum, neque in quo frater tuus offenditur, aut scandalizatur, aut infirmatur, ergo praedicta definitio scandalum non est conueniens.

Sed contra est, quod Hieronymus exponens illud, quod habetur Matth. 18. Scis, quia Pharisei audito hoc verbo, &c. dicit, quando legimus, quicumque scandalizaverit, hoc intelligimus, quod dicit, vel factum, occasione ruinae dedit.

RESPON. Dicendum, quod sicut Hieronymus ibidem dicit, quod graece scandalum dicitur, nos offensionem, vel ruinae, & impeditionem pedis possumus dicere. Contingit enim quod quandoque quis obex ponitur alicui in via corporali, cui impingens dispartitur ad ruinae, & talis obex dicitur scandalum. Et similiter in processu viae spiritualis contingit aliqui disponi ad ruinae spiritualem peccatum, vel factum alterius, inquitum, si aliquis sua admonitione, vel inductione, aut exemplo alteri trahit ad peccandum: et hoc proprie dicitur scandalum. Nihil autem in propria ratione disponit ad spiritualem ruinae, nisi in quod habet aliquem defectum reclusum: quia id quod est perfecte reclusum, magis inuit hominem contra casum, quam ad ruinae inducat. Et ideo conuenienter dicitur quod dicitur, vel factum minus rectum, praebens occasionem ruinae, sit scandalum.

QVAESTIO XLIII.

De vitijs quae beneficentia opponuntur, in octo articulis disti.

DEINDE considerandum restat de vitijs, quae beneficentia opponuntur, inter quae alia quaedam pertinent ad rationem iustitiae, illa scilicet, quibus aliquis iniuste proximum laedit, sed contra charitatem specialiter scandalum esse videtur: & ideo considerandum est hic de scandalum.

CIRCA quod queruntur octo.

¶ Primo, Quid sit scandalum.

¶ Secundo, Vtrum scandalum sit peccatum.

¶ Tertio, Vtrum sit peccatum speciale.

¶ Quarto, Vtrum sit peccatum mortale.

¶ Quinto, Vtrum peccatorum sit scandalizari.

¶ Sexto, Vtrum eorum sit scandalizare.

¶ Septimo, Vtrum spiritualia bona sint dimittenda propter scandalum.

¶ Octavo, Vtrum sint propter scandalum temporalia dimittenda.

ARTICULVS PRIMVS.

Vtrum scandalum conuenienter diffiniatur, quod est dictum vel factum minus rectum praebens occasionem ruinae.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod scandalum inconuenienter diffiniatur esse dictum, vel factum minus rectum praebens occasionem ruinae. Scandalum enim peccatum est, ut post dicitur, sed in Aug. 22. contra Faustum. Peccatum est dictum, vel factum, vel concupiscentia.

4. dist. 38. q. 2. art. 1. Et quod 4. art. 23. ad 3. Et Ro. 7. le. 2. & ca. 14. le. 2. in princ. 7. Art. sequenti. * lib. 22. contra Faustum, c. 27. in princ. tom. 6.

Nam sicut detractio materialiter, & per accidens reditur ad detractionis specie, & similiter concume- lia, si fama, & honor ledantur proximi prater intentionem, & uerbis materiam detractionis, uel commellea continentibus ita scanda- lum materialiter, & per accidens ex dicto, uel factio materiam scandalii continere, ad scandalii speciem reducenda est, presertim cum passium inferat scandalum. Inde autem apparet, quod reditur ad speciem peccati, & simile est in aliis.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod cogitatio, uel concupiscentia mali latet in corde: unde non proponitur alteri, ut obex dispones ad ruina: & propter hoc non potest habere scandalii rationem.

AD SECUNDVM dicendum, quod minus rectum non est hoc, quod ab aliquo alio superatur in rectitudine, sed quod habet aliquam rectitudinis defectum: uel quia est secundum se malum, sicut peccatum, uel quia habet speciem mali, sicut cum aliquis recumbit in idolo. Quamuis enim hoc secundum se non sit peccatum, si aliquis hoc non corrupta intentione faciat: tamen quia habet quandam speciem mali, uel similitudinem uenerationis idoli, potest alteri prebere occasionem ruine. Et ideo Apostolus monet i. ad Thel. 5. Ab omni specie mala abstinete uos: & id conuenienter dicitur minus rectum, ut comprehendantur tam illa que sunt secundum se peccata, quam illa que habent speciem mali.

AD TERTIVM Dicendum, quod sicut supra habitum est, nihil potest esse homini sufficiens causa peccati, quod est spiritualis ruina, nisi propria uoluntas: & ideo dicta, uel facta, uel concupita alteri hominis possunt esse solum causa imperfecta, aliquantulum inducens ad ruina. Et propter hoc non dicitur, dans causam ruinae, sed, dans occasionem, quod significat causam imperfectam, & non semper causam per accidens. Et tamen nihil prohibet in quibusdam diffinitionibus poni quod est per accidens: quia id quod est secundum accidens uni, potest per se alteri conuenire: sicut in diffinitione fortunae ponitur causa per accidens, ut patet 2. Physic. *

AD QUARTVM dicendum, quod dictum, uel factum alterius potest esse dupliciter alteri causa peccandi. Vno modo per se: alio modo per accidens. Per se quidem, quando aliquis suo malo uerbo, uel facto intendit alium ad peccatum inducere, uel etiam si ipse hoc non intendat, & ipsum factum est tale, quod de sui ratione habet, quod sit inducium ad peccandum, puta, cum aliquis publice facit peccatum, uel quod habet similitudinem peccati. Et tunc ille qui huiusmodi actum facit, proprie dat occasionem ruinae: unde uocatur scandalum actuum. Per accidens autem aliquod uerbum, uel factum unius est alteri causa peccandi, quando etiam preter intentionem operantis, & preter

AD CONDITIONEM operis, aliquis male dispositus ex huiusmodi opere inducitur ad peccandum, puta, cum aliquis inuidet bonis aliorum. Et tunc ille qui facit huiusmodi actum rectum, non dat occasionem, quantum in se est, sed alius sumit occasionem, secundum illud ad Rom. 7. Occasione autem accepta &c. Et ideo hoc est scandalum passiuum sine actio: quia ille qui recte agit, quantum est de se, non dat occasionem ruinae, quam alter patitur. Quandoque ergo contingit, quod etiam sit simul scandalum actuum in uno, & passiuum in altero, puta, cum ad inductionem unius, alius peccat. Quandoque uero est scandalum actuum sine passiuo, puta, cum aliquis inducit uerbo, uel facto alium ad peccatum, & ille non consentit. Quandoque uero est scandalum passiuum sine actio, sicut iam dictum est.

AD QUINTVM Dicendum, quod infirmitas nominat promptitudinem ad scandalum: offensio autem nominat indignationem alicuius contra eum, qui peccat, quae potest esse quandoque sine ruina: scandalum autem importat ipsam impactionem ad ruina.

ARTICVLVS II.

Virum scandalum sit peccatum.

AD SECUNDVM sic proceditur. Videtur quod scandalum non sit peccatum. Peccata enim non eniuntur ex necessitate, quia omne peccatum est uoluntarium, ut supra habitum est: sed Matth. 18. dicitur, Neceffe est ut ueniat scandalum: ergo scandalum non est peccatum. ¶ 2. Præter. Nullum peccatum procedit ex pietatis affectu, quia non potest arbor bona fructus malos facere, ut dicitur Matth. 7. sed aliquod scandalum est ex pietatis affectu, dicitur dominus Petro, Mat. 16. Scandalum mihi es. Vbi dicit Hieron. * quod error Apostoli de pietatis affectu ueniens, numquam in certium uideretur esse diaboli, ergo non omne scandalum est peccatum.

¶ 3. Præter. Scandalum impactionem quandam importat: sed non quicumque impingit, cadit, ergo scandalum, quod est spiritualis casus, potest esse sine peccato.

SED CONTRA est, quod scandalum est dictum, uel factum minus rectum. Ex hoc autem habet aliquam rationem peccati, quod a rectitudine deficit, ergo scandalum semper est cum peccato.

RESPOND. Dicendum, quod sicut iam supra dictum est, duplex est scandalum, scilicet passiuum in eo, qui scandalizatur: & actiuum in eo, qui scandalizat, dans occasionem ruinae. Scandalum ergo passiuum semper est peccatum in eo, qui scandalizatur. Non enim scandalizatur, nisi in quantum aliquantulum ruit spirituali ruina, que est peccatum. Potest tamen esse scandalum passiuum sine peccato eius, ex cuius facto aliquis scandalizatur: sicut cum aliquis scandalizatur de his, que alius benefacit. Similiter est scandalum actiuum semper est peccatum in eo, qui scandalizat: quia uel ipsum opus quod factum est peccatum, uel etiam si habeat speciem peccati, dimittendum est semper propter proximi charitatem, ex qua unusquisque tenetur saluti proximi prouidere, & sic qui non dimittit, contra charitatem agit. Potest tamen esse scandalum actiuum sine peccato alteri, qui scandalizatur, sicut supra dictum est. *

AD PRIMVM ergo dicendum, quod hoc quod dicitur, Neceffe est ut ueniant scandala, non est intelligendum

qui opere habere speciem mali, scandalizat, nullo alio peccato uicio, nisi scandalii, per se quidem si interdicat ruina, reductiue autem, si non intendit illam. Et per hoc patet responsio ad dubium, quoniam utraque pars est uera secundum diuersa.

In huius argum. solut.

4 di. 38. q. 2. art. 2. q. 1. & artic. 4. q. 1. cor. Et Rom. 14. 16. 2. 2. * 1. 2. q. 2. ar. 1. & 2.

Hier. in hoc loco, c. 9.

Ar. preced. ad 4.

Ar. preced. ad 4.

dum de necessitate absoluta, sed de necessitate conditionali, qua scilicet necesse est precepta, vel prænuntiata a Deo cuenire, si tamen coniunctim accipiatur ut in 1. lib. * dictum est: uel necesse est cuenire scanda la necessitate finis, quia utilia sunt ad hoc, ut qui probati sunt, manifesti fiant: uel necesse est cuenire scanda la secundum conditionem hominum, qui sibi a peccatis non cauent. Sicut si aliquis medicus uidens aliquos in debita dieta utentes, dicat, Necesse est tales infirmari, quod intelligendum est sub hac conditione, si dietam non mutant. Et similiter necesse est cuenire scandala, si homines conuersationem malā non mutant.

AD SECVNDVM Dicendum, quòd scādalum ibi large ponitur pro quolibet impedimento. Volbat enim Petrus Christi passionem impedire, quodam pietatis affectu motus ad Christum.

AD TERTIVM Dicendum, quòd nullus impingit spiritualiter, nisi retardetur aliquo modo a processu in via Dei, quòd fit saltem per peccatum ueniale.

ARTICVLVS III.

Utrum scandalum sit speciale peccatum.

4. dist. 38. q. 2 art. 2. q. 2. & q. 3. cor.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod scandalum non sit speciale peccatum. Scandalum enim est dictum, uel factum minus rectum: sed omne peccatum est huiusmodi: ergo omne peccatum est scandalum. non ergo scandalum est speciale peccatum.

Lib. 5. c. 5. to mo 5.

¶ 2 Præ. Omne speciale peccatum, siue omnis specialis iniustitia inuenitur separatim ab aliis, ut dicitur in 5. Erh. * sed scandalum non inuenitur separatim ab aliis peccatis: ergo scādalu nō est speciale peccatum.

¶ 3 Præ. Omne speciale peccatum constituitur secundum aliquid, quod dat speciem morali actui: sed ratio scandali constituitur per hoc, quòd corā aliis peccatur: in manifesto autem peccare, etsi sit circumstantia aggravans, non uidetur constituere peccati speciem: ergo scandalum non est speciale peccatum.

SED CONTRA. Speciali uirtuti speciale peccatū opponitur: sed scandalum opponitur speciali uirtuti sc̄charitati. dicitur enim Rom. 14. Si propter cibum frater tuus contristatur, iam non secundum charitatem ambulas: ergo scandalum est speciale peccatum.

Ar. præced. quest. iustius.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, duplex est scandalum, actiuum sc̄ passiuum. Passiuū quidem scandalum non potest esse speciale peccatum, quia ex dicto, uel facto alterius aliquem ruere cōtingit secundum quodcumq; genus peccati: nec hoc ipsum, quod est occasio peccandi sumere ex dicto uel facto alterius, speciale in rationem peccati cōstituit, quia non importat specialem deformitatē speciali uirtuti oppositam. Scandalum autem actiuū potest accipi dupliciter, per se sc̄licet & per accidens.

1. 2. q. 1. art. 3. & q. 18. art. 4. 6. & 7.

Per accidens quidem, quando est præter intentionē agentis: ut puta, cum aliquis facto suo, uel verbo inordinato non intendit alteri dare occasionem ruine, sed solum suę satisfacere uoluntati. Et sic etiam scandalum actiuum non est speciale peccatum, quia quod est per accidens, non constituit speciem. Per se autē est actiuum scandalum, quando aliquis suo inordinato dicto, uel facto intendit alium trahere ad peccandum, & sic ex intentione specialis finis sortitur rationem specialis peccati. Finis enim dat speciem in moralibus, ut dictum est supra. Vnde sicut furtum est speciale peccatum, aut homicidium, propter speciale nocuum proximi, quod intenditur: ita etiam scandalum est speciale pecca-

rum propter hoc, quòd intendit nocuum proximi nocuum, & opponitur specialiter fraterne, si qua atē dicit specialis nocuum. AD PRIMUM ergo dicendum, quòd peccatum potest materialiter sc̄ habere ad actiuum: sed formalem rationem specialis peccati test habere ex intentione finis, ut dictum est. AD SECVNDVM dicendum, quòd actiuum potest inueniri separatim ab aliis peccatis, cum aliquis proximum scandalum de se non est peccatum, sed habet speciem peccati. AD TERTIVM dicendum, quòd peccatum habet rationem specialis peccati ex præstantia, sed ex intentione finis, ut dictum est.

ARTICVLVS IIII.

Utrum scandalum sit peccatum mortale.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod scandalum sit peccatum mortale. Omne quod contrariatur charitati, est peccatum ut supra dictum est: sed scandalum contrariatur, ut dictum est, ergo scādalu est peccatum mortale. Nulli peccato datur pena dimissionis, nisi mortali: sed scandalo datur pena aternæ, s̄m illud Matt. 18. Qui scandalum dedit pupillis istis, qui in me credunt, eripietur in mola asinaria in collo eius, & c. profundum maris, quia ut dicit Hieronimus, est pro culpa breuē recipere penam, quā uari cruciatibus, ergo scādalu est peccatum mortale.

¶ 3 Præ. Omne peccatum, quod in Deum tendit, est peccatum mortale, quia solum tale auerit hominem a Deo: sed scandalum in Deum dicitur enim Apostolus, tribuens conscientiam fratrum inhiuriam peccatis: ergo scādalu semper est peccatum mortale. SED CONTRA. Inducere aliquem ad peccatum ueniale, potest esse peccatum ueniale, nec ad rationem scandali, ergo scādalu non est peccatum ueniale.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra dictum est, duplex est scandalum, actiuum sc̄ passiuum. Actiuum quandoque quidem potest esse peccatum mortale, quasi habens impactionem in animam, si aliquis ex inordinato dicto, uel facto alterius ruere cōtingit secundum quodcumq; genus peccati: nec hoc ipsum, quod est occasio peccandi sumere ex dicto uel facto alterius, speciale in rationem peccati cōstituit, quia non importat specialem deformitatē speciali uirtuti oppositam. Scandalum autem actiuū potest accipi dupliciter, per se sc̄licet & per accidens. Per accidens quidem, quando est præter intentionē agentis: ut puta, cum aliquis facto suo, uel verbo inordinato non intendit alteri dare occasionem ruine, sed solum suę satisfacere uoluntati. Et sic etiam scandalum actiuum non est speciale peccatum, quia quod est per accidens, non constituit speciem. Per se autē est actiuum scandalum, quando aliquis suo inordinato dicto, uel facto intendit alium trahere ad peccandum, & sic ex intentione specialis finis sortitur rationem specialis peccati. Finis enim dat speciem in moralibus, ut dictum est supra. Vnde sicut furtum est speciale peccatum, aut homicidium, propter speciale nocuum proximi, quod intenditur: ita etiam scandalum est speciale pecca-

ARTICVLVS V.

ARTICVLVS VI.

Vtrum scandalum passiuum possit etiam in perfectos cadere.

Vtrum scandalum actiuum possit inueniri in uiris perfectis,

Super quatuor quadragesimas articulo quinto, & secundo.

Artic. 5. & 6. hoc videtur, quod scandalum passiuum possit et in perfectos cadere. Christus enim fuit maxime perfectus: sed ipse dixit Petro, Scandalum mihi es: ergo multo magis alii perfecti possunt scandalum pati.

AD QUINTVM sic procedit. Videtur, quod scandalum passiuum possit et in perfectos cadere. Christus enim fuit maxime perfectus: sed ipse dixit Petro, Scandalum mihi es: ergo multo magis alii perfecti possunt scandalum pati.

¶ 2. Præter. Scandalum importat impedimentum aliquod, quod alicui apponitur in uita spiritali: sed et perfecti uiri in processibus spiritalis uitæ impediri possunt, secundum illud 1. ad Thessal. 2. Voluimus uenire ad uos, ego quidem Paulus semel & iterum, sed impeduit nos satanas: ergo etiam perfecti uiri possunt scandalum pati.

¶ 3. Præter. Etiam in perfectis uiris peccata uenialia inueniri possunt, secundum illud prime Ioannis 1. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus: sed scandalum passiuum non semper est peccatum mortale: sed quandoque ueniale, ut dictum est. Ergo scandalum passiuum potest in perfectis uiris inueniri.

SED CONTRA est, quod super illud Matth. 18. Qui scandalizauerit unum de pusillis istis, dicit Hieronymus. Nota, quod qui scandalizatur, paruulus est: maiores enim scandala non recipiunt.

RESPON. Dicendum, quod scandalum passiuum importat quandam commotionem animæ bono in eo, qui scandalum patitur. Nullus enim commouetur, qui rei immobili firmiter inheret. Maiores autem, siue perfecti, soli Deo inhaerent, cuius est immutabilis bonitas: quia etiam inhaerent suis prælatis, non inhaerent eis, nisi in quantum illi inhaerent Christo, secundum illud 1. ad Corinth. 4. Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Unde quantumcumque uideant alios inordinate se habere dictis, uel factis, ipsi sua rectitudine non recedunt, secundum illud Psalm. 124. Qui confidunt in Domino, sicut mons Sion, non commouebitur in aeternum, qui habitat in Hierusalem. Et ideo in his qui perfectè Deo adherent per amorem, scandalum non inuenitur, secundum illud Psalm. 118. Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod sicut supra dictum est, scandalum large ponitur ibi pro quo libet impedimento. Unde Dominus Petro dixit, Scandalum mihi es: quia nitebatur eius propositum impedire circa passionem subeundam.

AD SECUNDVM dicendum, quod in exterioribus actibus perfecti uiri possunt impediri: sed in interiori uoluntate per dicta, uel facta aliorum non impediuntur, quo minus tendant in Deum, secundum illud Rom. 8. Neque mors, neque uita poterit nos separare a charitate Dei.

AD TERTIVM Dicendum, quod perfecti uiri ex infirmitate carnis incurrunt interdum in aliqua peccata uenialia, non autem ex aliorum dictis, uel factis scandalizantur secundum ueram scandali rationem: sed potest esse in eis quedam appropinquatio ad scandalum, secundum illud Psalm. 72. Mei pene moti sunt pedes.

AD SEXTVM sic proceditur. Videtur, quod scandalum actiuum possit inueniri in uiris perfectis. Passio enim est effectus actionis: sed ex dictis, uel factis perfectorum aliqui passiuè scandalizantur, secundum illud Matth. 15. Scis, quia Pharisei audito hoc uerbo, scandalizati sunt? ergo in perfectis uiris potest inueniri scandalum actiuum.

¶ 2. Præter. Petrus post acceptum Spiritum sanctum in statu perfectorum erat: sed postea Gentiles scandalizauit, dicitur. n. ad Gal. 2. Cum uidissem, quod non recte ambularent ad ueritatè euangelii, dixi Cephæ, id est, Petro, coram omnibus. Si tu cum Iudæis sis, gentiliter, & non iudæice uitis, quomodo Gentem cogis iudicare? ergo scandalum actiuum potest esse in uiris perfectis.

¶ 3. Præter. Scandalum actiuum quòque est peccatum ueniale: sed peccata uenialia possunt esse in uiris perfectis. ergo scandalum actiuum potest esse in uiris perfectis.

SED CONTRA. Plus repugnat perfectioni scandalum actiuum, quam scandalum passiuum: sed scandalum passiuum non potest esse in uiris perfectis. ergo multo minus scandalum actiuum.

RESPON. Dicendum, quod scandalum actiuum proprie est, cum aliquis tale aliquid dicit, uel facit, quod de se tale est, ut alterum natum sit inducere ad ruinam: quod quidem est solum illud, quod inordinate fit, uel dicitur. Ad perfectos autem pertinet, ea quæ agunt secundum regulam rationis ordinare, secundum illud 1. ad Cor. 14. Omnia honeste, & secundum ordinem fiant in uobis. Et præcipue hanc cautelam adhibent in his, in quibus non solum ipsi offenderent, sed etiam aliis offensionem purarent. Et si quidem in eorum manifestis dictis, uel factis aliquid ab hac moderatiõe desit, hoc prouenit ex infirmitate humana, secundum quam a perfectione deficiunt: nõ tñ in tñ deficiunt, ut multum ab ordine rationis recedatur, sed modicè & breuiter, quod non est tam magnè, ut ex hoc rōnabiliter possit ab alio sumi peccandi occasio.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod scandalum passiuum semper ab aliquo actiuo cauatur, sed nõ semper ab aliquo scandalo actiuo alterius, sed eisdem qui scandalizatur, quia. si ipse seipsum scandalizat.

AD SECUNDVM dicendum, quod Petrus peccauit quidem, & reprehensibilis fuit secundum sententiam Augustini, & ipsius Pauli, subrahens se a Gentilibus, ut uitaret scandalum Iudeorum, quia hoc incautè aliquid faciebat, ita quod ex hoc Gentiles ad fidem conuersi scandalizabantur: non tamè factum Petri erat tam graue peccatum, quod merito possent alii scandalizari. Unde patiebantur scandalum passiuum, non autem erant in Petro scandalum actiuum.

AD TERTIVM dicendum, quod peccata uenialia perfectorum præcipue consistunt in subitis motibus, qui cum sint occulti, scandalizare non possunt. Si qua uerò etiam in exterioribus dictis, uel factis uenialia peccata committant, tam leuia sunt, ut dese scandalizandi uirtutem non habeant.

ARTICVLVS VII.

Vtrum bona spiritualia sint propter scandalum dimittenda.

Super quatuor quadragesimas articulo septimo.

AD SEPTIMVM sic proceditur. Videtur, quod bona spiritualia secunda secunda s. Thomæ.

In articulo 7 ubi dicitur de scandalo pusillorum. Si autè post redditam rationè huic.

* lib. 3. c. 2. a med. tom. 7.

iusmodi scandalum daret. iam videtur ex malitia esse. dicitur quod aut. ior non assertiuo uerbo utitur, sed opinatio dicens. iam videtur ex malitia esse. Potest siquidem contingere, quod pusilli non sint capaces rationis reddita uel propter pristinam consuetudinem, quae facit apparere dissonum quod ueritati consonat: uel propter rationem apud eos magis apparentem, uel aliquid huiusmodi. Et tunc ex quo malitia non facit scandalum, sed ignorantia, uel infirmitas, quam uis reddita sit ratio, cessandum est ab huiusmodi spiritualibus non necessariis.

II. r. c. 9. ante med. to. 5 * Habetur in glo. ordinaria Mat. 18. super illud, Audite hoc scandalizati sunt. to. 9.

ergo bonum spirituale est propter scandalum dimittendum. ¶ 4 Præter. Hieron. * dicit, quod dimittendum est propter scandalum omne, quod potest prætermitti salua triplici ueritate. scilicet ueritate, iustitia, & doctrina: sed impletio consiliorum, & largitio elemosynarum multoties potest prætermitti, salua triplici ueritate prædicta, alioquin semper peccarent omnes qui prætermittunt, & tamen hæc sunt maxima inter spiritualia opera. ergo spiritualia opera debent prætermitti propter scandalum.

¶ 5 Præ. Vitatio cuiuslibet peccati est quoddam spirituale bonum, quia quodlibet peccatum affert peccanti aliquod spirituale detrimentum: sed uidetur quod propter scandalum uitando debeat aliquis quandoque peccare uenialiter, puta, cum peccando uenialiter impedit peccatum mortale alterius. Debet enim hoc impedire damnationem proximi, quantum potest, sine detrimento propriae salutis, quæ non tollitur per peccatum ueniale. ergo aliquod bonum spirituale debet homo prætermittere propter scandalum uitandum.

Homil. 7. in Ezech. in 2. pag. a prin.

SED CONTRA est, quod Greg. * dicit super Ezech. Si de ueritate scandalum sumitur, utilius nasci permittitur scandalum, quam quod ueritas relinquatur. sed bona spiritualia maxime pertinent ad ueritatem. ergo bona spiritualia non sunt propter scandalum dimittenda.

RESPON. Dicendum, quod cum duplex sit scandalum, actiuum. scilicet & passiuum, quæstio ista non habet locum de scandalo actiuo, quia cum scandalum actiuum sit dictum, uel factum minus rectum, nihil est cum scandalo actiuo faciendum. Habet autem locum quæstio, si intelligatur de scandalo passiuo. Considerandum est ergo quid sit dimittendum, ne alius scandalum lizetur. Est autem in spiritualibus bonis distinguendum. Nam quedam horum sunt de necessitate salutis, quæ prætermitti non possunt, sine peccato mortali. Manifestum est autem, quod nullus debet mortaliter peccare, ut alterius peccatum impediatur: quia secundum ordinem charitatis plus debet homo suam salutem spirituale diligere, quam alterius: & ideo ea, quæ sunt de necessitate salutis, prætermitti non debent propter scandalum uitandum. In his autem spiritualibus bonis, quæ non sunt de necessitate salutis, uideatur distinguendum, quia scandalum quod ex eis oritur, quandoque ex malitia proce-

dit, cum scilicet aliqui uolunt impedire bonum, scandalum condatando: & hoc est rigorum, qui de doctrina Domini scilicet quod esse contemnendum Dominum. Quandoque uero scandalum procedit, uel ignorantia: & huiusmodi est ignorantia, propter quod sunt spiritualia bonorum, propter quod sunt spiritualia bonorum, uel etiam interdum differenda sunt non imminet, quousque reddita modi scandalum cesset: si autem postea nem huiusmodi scandalum dicitur, iam malitia esse. Et sic propter ipsum non facti spiritualia opera dimittenda.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod afflictio non est propter se expectanda, sed contingit ut medicinæ quadam ad celebrandum & ideo intantum habent rationem iustitiam per eas peccata cohibentur. Si autem afflictionem penarum manifestum sit peccata sequi, tunc penarum afflictio non debet sub iustitia. Et in hoc casu loquendum est ex communicatione aliorum, ut scilicet ueritatem secundum congruentiam & personarum proponat ille cui in officium: & ideo propter nullum scandalum sequi uideatur, debet homo prætermitti salutem docere: sed ipse actus doctrinales elemosynas computatur, ut & ideo eadem ratio est de doctrina & recordia operibus, de quibus postea dicetur.

AD TERTIUM dicendum, quod correctio supra dictum est, ordinatur ad fratris: & ideo intantum computatur spiritualia bona, in quantum hoc correctio non contingit si ex correctione fratris: & ideo si propter scandalum correctio non dimittitur spirituale bonum.

AD QUARTUM dicendum, quod doctrina, & iustitia, non solum computatur est de necessitate salutis, sed etiam de profectu peruenitur ad salutem, secundum Cor. 12. Aemulamini charitatem, misericordiam non sunt simpliciter prætermittenda occultanda, uel differenda propter pusillorum, ut dictum est. Quod doctrina filiorum obseruatio, & impletio operum, sunt de necessitate salutis. Quod doctrinam nouerunt consilia, & in his quibus minet defectibus aliorum subuenire debentibus, puta, pascendo esurientem: uel in quibus, puta, docendo ignorantem, siue habitabit propter iniunctum officium, ut patris, siue propter necessitatem indigentium: uel ratio est de huiusmodi sicut de aliis de necessitate salutis.

AD QUINTUM dicendum, quod peccatum ueniale esse committitur propter uitandum scandalum: sed hoc contraria. Si enim faciendum est, iam non neque peccatum. Nam peccatum non potest esse circumstantiam non esse peccatum.

dit, cum scilicet aliqui uolunt impedire bonum, scandalum condatando: & hoc est rigorum, qui de doctrina Domini scilicet quod esse contemnendum Dominum. Quandoque uero scandalum procedit, uel ignorantia: & huiusmodi est ignorantia, propter quod sunt spiritualia bonorum, propter quod sunt spiritualia bonorum, uel etiam interdum differenda sunt non imminet, quousque reddita modi scandalum cesset: si autem postea nem huiusmodi scandalum dicitur, iam malitia esse. Et sic propter ipsum non facti spiritualia opera dimittenda.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod afflictio non est propter se expectanda, sed contingit ut medicinæ quadam ad celebrandum & ideo intantum habent rationem iustitiam per eas peccata cohibentur. Si autem afflictionem penarum manifestum sit peccata sequi, tunc penarum afflictio non debet sub iustitia. Et in hoc casu loquendum est ex communicatione aliorum, ut scilicet ueritatem secundum congruentiam & personarum proponat ille cui in officium: & ideo propter nullum scandalum sequi uideatur, debet homo prætermitti salutem docere: sed ipse actus doctrinales elemosynas computatur, ut & ideo eadem ratio est de doctrina & recordia operibus, de quibus postea dicetur.

AD TERTIUM dicendum, quod correctio supra dictum est, ordinatur ad fratris: & ideo intantum computatur spiritualia bona, in quantum hoc correctio non contingit si ex correctione fratris: & ideo si propter scandalum correctio non dimittitur spirituale bonum.

AD QUARTUM dicendum, quod doctrina, & iustitia, non solum computatur est de necessitate salutis, sed etiam de profectu peruenitur ad salutem, secundum Cor. 12. Aemulamini charitatem, misericordiam non sunt simpliciter prætermittenda occultanda, uel differenda propter pusillorum, ut dictum est. Quod doctrina filiorum obseruatio, & impletio operum, sunt de necessitate salutis. Quod doctrinam nouerunt consilia, & in his quibus minet defectibus aliorum subuenire debentibus, puta, pascendo esurientem: uel in quibus, puta, docendo ignorantem, siue habitabit propter iniunctum officium, ut patris, siue propter necessitatem indigentium: uel ratio est de huiusmodi sicut de aliis de necessitate salutis.

AD QUINTUM dicendum, quod peccatum ueniale esse committitur propter uitandum scandalum: sed hoc contraria. Si enim faciendum est, iam non neque peccatum. Nam peccatum non potest esse circumstantiam non esse peccatum.

Super quibus quadragesimas etia articulum octauum.

In artic. 8. in principio corporis nota diligenter, quod sicut magna est differentia inter communitatem, & rectores illius respectu bonorum communium, quia rector est sicut depositarius, & dispensator: ipsa uero communitas est dominus rerum suarum. per hoc communitas non tenetur ad seruandum bonum suum licet rectores teneantur ad conseruandum, sicut depositarius bonorum aliorum &c. ita magna est differentia inter prelatos Ecclesie, & in cludendo etiam Papam, & ipsam Ecclesiam quia nec Papa nec aliquis prelati est Dominus rerum Ecclesie, sed Ecclesia ipsa est dominus: qui donatores non docent, & transferunt iura sua in Papam, aut prelatum, sed in Ecclesiam Romanam, vel talem. Et propterea de prelati dicitur in littera, quod teneatur de necessitate salutis ad conseruationem bonorum Ecclesie. Non autem hoc dicitur de ipsa Ecclesia, quae est domina, quae potest de suis disponere, sicut domina. Nec potest propterea Papa habet plenitudinem potestatis ecclesiasticae, ob hoc potest de bonis Ecclesie disponere, sicut potest ecclesia: quoniam plenitudo potestatis ecclesiasticae ipsius Papae, intelligitur in spiritualibus tantum. De temporalibus enim in ordine ad spiritualia potestatem habet. Hac enim spirituali potestatem dedit Christus Petro, Matth. 16. Tibi dabo clauem regni caelorum, & quaecumque ligaueris super terram, erit ligatum & in caelis: & quaecumque solueris super terram, erit solutum & in caelis. Clauis regni caelorum dicitur, & non regni mundi huius: & spiritualium cibum mandauit dandum Ioanni ultimo. Pascite oues meas. Unde ita teneatur ad restitutionem, qui a Papa bona ecclesie probitro Papae habuerunt, & dicitur, exaltatur, & magnificetur: sicut qui ab aliis prelati similia Ecclesie bona acceperunt.

ARTICVLVS VIII.

Verum propter scandalum sint temporalia dimittenda.

AD OCTAVVM sic proceditur. Videtur, quod temporalia sint dimittenda propter scandalum. Magis enim deus diligit spirituales salutem proximi, quam impeditur per scandalum, quam quocumque temporalia bona: sed id quod minus diligimus, dimittimus propter id, quod magis diligimus. ergo temporalia magis debemus dimittere ad uitandum scandalum proximorum.

¶ 2 Preterea. Secundum regulam Hieronymi, omnia que possunt praetermitti salua triplici ueritate, sunt propter scandalum dimittenda: sed temporalia possunt praetermitti salua triplici ueritate. ergo sunt propter scandalum dimittenda.

¶ 3 Praet. In temporalibus bonis nihil est magis necessarium, quam cibus: sed cibus est praetermittendus propter scandalum, secundum illud Rom. 14. Noli cibo tuo illum perdere, pro quo Christus mortuus est. ergo multo magis omnia alia temporalia sunt propter scandalum dimittenda.

¶ 4 Praet. Temporalia nullo conuenientiori modo conseruare, aut recuperare possumus, quam per iudicium: sed iudicium uti non licet, & praecipue cum scandalo. dicitur enim Matth. 5. Ei, qui uult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium. & 1. ad Corinth. 6. Iam quidem omnino delictum est in uobis, quod iudicia habetis inter uos. Quare non magis iniuriam accipitis? quare non magis fraudem parimini? ergo uidetur quod temporalia sint propter scandalum dimittenda.

¶ 5 Praeterea. Inter omnia temporalia minus uidentur dimittenda.

A Omnis namque donatio Ecclesiastica rei pietate, uel necessitate uacua, non distributio, sed dissipatio est a dispensatore usurpata. ¶ In eadem parte eiusdem articuli, caue ne haec sententia, scilicet, quod prelati teneantur ad temporalia Ecclesie bona de necessitate salutis &c. uelamen fiat auaritia personarum ecclesiasticarum. Et sub hoc praetextu pauperes sine misericordia uexent, repetendo bona Ecclesie, & postposito charitatis ordine temporalia spiritualibus preponant. Meminerint in primis pauperes esse, non solum qui egent cibo, potu, aut ueste, quae sunt necessaria naturae, sed qui egent opportunis ad conuenientiam sui status. Ac per hoc eadem ofynaliter se posse distribuere illis, sicut & aliis pauperibus. Ac per hoc non teneri ad eorum uexationem, si sibi commissa est dispensatio. Meminerint deinde ad repetitionem bonorum esse praecipuum affirmatiuum, & obligare non ad semper, sed pro loco, & tempore, ac per hoc propter scandalum pusillorum dissimulari potest ad tempus repetitio, sicut propter alias causas rationabiles potest differri. Hac siquidem ratione Ecclesiam non exigere decimas alicubi dicitur in calce huius articuli. Meminerint tertio quod gratiore Deo exhiberent famulatum quadoque procurando quod Ecclesia donaret, cum scilicet spiritali bono populi expedit, qua sollicitando repetitio nem. Temporalia namque propter spiritualia, & non econtra sunt, & esse debent apud Christianos.

B SED CONTRA est, quod Beatus Thomas Cantuarien. repetit res ecclesiarum cum scandalo Regis.

RESPON. Dicendum, quod circa temporalia bona distinguendum est. Aut enim sunt nostra, aut sunt nobis ad conseruandum pro aliis commissa, sicut bona Ecclesie committuntur prelati, & bona communia, quibus cumque reipublice rectoribus. Et talium conseruatio, sicut & depositorum, imminet his, quibus sunt commissa ex necessitate: & ideo non sunt propter scandalum dimittenda, sicut nec alia, quae sunt de necessitate salutis. Temporalia uero bona, quorum nos sumus domini, dimittenda, ea tribuendo si penes nos ea habeamus, uel non repetendo, si apud alios sint, propter scandalum quadoque quidem debemus, quantum autem non. Si enim scandalum ex hoc oriatur propter ignorantiam, uel infirmitatem aliorum, quod supra diximus esse scandalum pusillorum, tunc uel totaliter dimittenda sunt temporalia, uel aliter scandalum sedandum, scilicet per aliquam admonitionem. Vnde August. dicit in lib. de serm. Domi. in monte. Dandum est quod nec tibi, nec alteri noceat, quantum ab homine credi potest. Et cum negaueris quod petiit, indicanda est ei iustitia, & melius ei aliquid dabis, cum petentem iniuste correxeris. Aliquando uero scandalum nascitur ex malitia, quod est scandalum Pharisaeorum. Et propter eos qui sic scandalum concitant, non sunt temporalia dimittenda: quia hoc & noceret bono communi: daretur enim malis rapiendi occasio: & noceret rapientibus, qui retinendo aliena, in peccato remanent. Vnde Gregor. dicit in Mora. Quidam dum temporalia a nobis rapiunt, solummodo sunt tolerandi: quidam uero aequitate seruata

C D

Secunda Secundae S. Thomae. O 3

Ar. preced.

Lib. 1. c. 4. par. 1. tom. 4.

Vtrum de charitate debeat dari aliquod praeceptum.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur, quod de charitate non debeat dari aliquod praeceptum. charitas. n. imponit modum actibus omnium uirtutum, de quibus dantur praecepta, cum sit forma uirtutum, ut supra dictum est. sed modus non est in praecepto. ut communiter dicitur. ergo de charitate non sunt danda praecepta.

¶ 2. Praet. Charitas, quae in cordibus nostris per Spiritum sanctum infunditur, facit nos liberos. quia ubi Spiritus Domini, ibi libertas, ut dicitur. sed obligatio, quae ex praeceptis nascitur, imponitur, quia necessitatem imponit. ergo non sunt danda praecepta.

¶ 3. Praet. Charitas est praecipua inter omnes ad quas ordinantur praecepta, ut ex hoc patet. Si ergo de charitate dantur aliqua praecepta, ponitur in inter praecipua praecepta, quae decalogi: non autem ponitur in inter praecepta sunt de charitate danda.

SED CONTRA. Illud quod Deus recipit cadit sub praecepto: requirit autem Deus uoluntatem cum, ut dicitur Deut. 10. ergo de dilectionis, quae est dilectio Dei, sunt danda praecepta.

RESPON. Dicendum, quod sicut supra praecipuum importat rationem debiti. In tantum cadit sub praecepto, in quantum hic ratio. Est autem aliquid debitum dupliciter. Vt scilicet modo per se bonum. Per se quidem debet unoquoque negotio id, quod est finis, nempe per se bonum. Propter aliud autem debet, quod ordinatur ad finem, sicut medicus praecipit, ut sanetur: propter aliud autem, ut morbum sanandum. Finis autem spiritualium motuum ueniatur Deo, quod fit per charitatem. ordinantur, sicut ad finem, omnia que pertinent ad rituales uirtutes. Unde et Apostolus dicit ad Rom. 12. praecepti est charitas de corde puro, et de conscientia, & fide non ficta. Omnes. n. uirtutes debent dantur praecepta, ordinantur uel ad propria, uel ad habendam fidem, sicut in praecedentibus dicitur. & haec tria requiruntur ad diuinum cultum: & haec tria requiruntur ad diuinum Deum. Nam cor impurum ad Deum abstractabitur per passionem inclinante ad carnalium. Fides autem ficta trahit ad carnalium, quod de Deo fingitur, separans a diuina ueritate. In quolibet autem genere debet esse praeceptum est de charitate, ut dicitur supra.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod praeceptum est, cum de ceteris praeceptis modus dilectionis non cadit sub praecepto, quae dantur de aliis actibus uirtutum. praecepto, Honora patrem tuum & matrem, non cadit, quod hoc ex charitate fiat. praeceptum dilectionis sub praeceptis specialibus.

prohibendi non sola cura ne contra subtrahantur, sed ne rapietes non sua, semetipsos perdant. Et per hoc patet solutio ad Primum.

AD SECUNDVM dicendum, quod si passim permitteretur malis hominibus, ut aliena raperent, vergeret hoc in detrimentum ueritatis, uirtutis & iustitiae. Et ideo non oportet propter quodcumque scandalum temporalia dimitti.

AD TERTIUM dicendum, quod non est de intentione Apostoli monere, quod cibis totaliter propter scandalum dimittatur, quia sumere cibum est de necessitate salutis: sed quod talis cibus est propter scandalum dimittendus, secundum illud 1. ad Corin. octauo. Non manducabo carnem in aeternum, ne fratrem meum scandalizem.

AD QUARTVM dicendum, quod secundum Augustinum in libro de sermone domini in monte, illud praeceptum domini est intelligendum secundum praeparationem animi, ut scilicet homo sit paratus prius pati iniuriam, vel fraudem, quam iudicium subire, si hoc expediat. Quandoque tamen non expedit, ut dicitur est. Et similiter intelligendum est uerbum Apostoli.

AD QUINTVM dicendum, quod scandalum quod vitabat Apostolus, ex ignorantia procedebat Gentilium, qui hoc non conuenienter: & ideo ad tempus abstinentum erat, ut prius instruerentur hoc esse debitum. Et ex simili causa Ecclesia abstinet a decimis exigendis in terris, in quibus non est consuetudo decimas soluere.

QVAESTIO XLIIII.

De praeceptis charitatis, in octo articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de praeceptis charitatis. ET CIRCA hoc quaeruntur octo.

¶ Primo, Vtrum de charitate sint danda praecepta.

¶ Secundo, Vtrum unum tantum, vel duo.

¶ Tertio, Vtrum duo sufficiant.

¶ Quarto, Vtrum conuenienter praecipatur, ut Deus ex toto corde diligatur.

¶ Quinto, Vtrum conuenienter addatur, ex tota mente, &c.

¶ Sexto, Vtrum praeceptum hoc possit in uita ista impleri.

¶ Septimo, De hoc praecepto, Diliges proximum tuum sicut teipsum.

¶ Octauo, Vtrum ordo charitatis cadat sub praecepto.

Lib. 1. c. 54. 35. & 36. 10. mo 4.

In soluz. ad 2.

In responsione ad ultimum in eodem articulo aduerte, quod ex hoc, quod Ecclesia non differt exactiorem decimarum in Italia usque ad admodum, sed simpliciter non petit, ne populi inuolueri, & infirmi scandalizentur, satis datur intelligi, quam parum ab Ecclesia debent temporalia aestimari, & quam facile debeat talia dimittere, ne fideles incidant in tentationem, & in laqueum diaboli.

¶ Spey quasi. quadragesima quarta articulum primum.

IN art. 1. q. 4. scito, quod charitatem praecedunt dispositiones ex natura quidem iure duae partes iustitiae. scilicet declinare a malo, & facere bonum: ex diuino autem iure